

Kommunstyrelsen

SOU 2017:41, Meddelarskyddslagen – fler verksamheter med stärkt meddelarskydd

Yttrande till regeringen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande över SOU 2017:41, Meddelarskyddslagen – fler verksamheter med stärkt meddelarskydd enligt bilaga 1 till tjänsteskrivelsen.

Sammanfattning

Utredningen har haft i uppdrag att se över behovet av stärkt meddelarskydd för privatanställda i verksamheter som är helt eller delvis offentligt finansierade, förutom skola, vård och omsorg. I utredningen föreslås att inom verksamhet som bedrivs interregional, regional och lokal kollektivtrafik ska stärkt meddelarskydd enligt meddelarskyddslagen införas. Viss särskild kollektivtrafik ska även omfattas av meddelarskyddslagen. Det är fråga om särskilda persontransporter inom färdtjänst, riksfärdtjänst och skolskjuts. Utredningen har även gjort en kartläggning av även andra verksamhetsområden för att avgöra om dessa är lämpliga att omfattas av ett stärkt meddelarskydd. Utredningen kommer dock fram till att även om det kan finnas skäl för att införa stärkt meddelarskydd även i andra verksamheter är de negativa konsekvenserna av ett sådant förslag så stora att ytterligare områden inte bör omfattas. I kommunens föreslagna remissyttrandet framgår i huvudsak att kommunen är positiv till att stärkt meddelarskydd omfattar fler verksamheter, men efterlyser att det borde ha gjorts en mer djupgående analys om stärkta meddelarskyddet kan omfatta även andra offentligt finansierade verksamheter.

Ärendet

Vad innebär meddelarskyddet?

Det så kallade meddelarskyddet består av flera delar: meddelarfrihet, anskaffarfrihet, rätt till anonymitet, efterforskningsförbud och repressalieförbud. Meddelarskydd är alltså ett samlingsnamn för ett antal regler som har till syfte att förverkliga offentlighetsprincipen. Det stärkta meddelarskyddet innebär i huvudsak att anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska ha motsvarande rätt som offentligt anställda har att lämna uppgifter om verksamheten för

publicering i medier. Den som bedriver verksamheten får inte på något sätt försöka ta reda på vem som har utnyttjat sin meddelarfrihet och får inte heller utsätta den personen för negativa åtgärder på grund av detta som till exempel arbetsrättsliga sanktioner. Meddelarskyddet omfattar endast rätten att lämna uppgifter om verksamheten i fråga. Skyddet innebär inte någon rätt att lämna ut handlingar.

Vad föreslås i utredningen

Utredningen har haft i uppdrag att se över behovet av stärkt meddelarskydd för privatanställda i verksamheter som är helt eller delvis offentligt finansierade, förutom skola, vård och omsorg.

I utredningen föreslås följande:

- Inom verksamhet som bedrivs interregional, regional och lokal kollektivtrafik ska stärkt meddelarskydd enligt meddelarskyddslagen införas.
- Viss särskild kollektivtrafik ska omfattas av meddelarskyddslagens tillämpningsområde. Det är fråga om särskilda persontransporter inom färdtjänst, riksfärdtjänst och skolskjuts.
- De utgångspunkter och definitioner som framgår av meddelarskyddslagen ska gälla även för de nya verksamheter som läggs till.
- Även om det kan finnas skäl för att införa stärkt meddelarskydd även i andra verksamheter är de negativa konsekvenserna av ett sådant förslag så stora att ytterligare områden inte bör tillföras lagen.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Meddelarskydd inom kollektivtrafikområdet

Kollektivtrafik och färdtjänst är två områden som i utredningen föreslås omfattas av meddelarskyddslagen. Kollektivtrafiken finansieras i stor utsträckning direkt genom skattemedel och inom särskilda kollektivtrafiken kan det vara fråga om brukare i en utsatt situationen. Ett annat argument som talar för stärkt meddelarskydd är att det till största delen är möjligt att avgränsa kollektivtrafikområdet på ett tydligt sätt.

Övrig offentligt finansierad verksamhet

Utredningen har gjort en kartläggning av även andra verksamhetsområden för att avgöra om dessa är lämpliga att omfattas av ett stärkt meddelarskydd. Områden som har undersökts är bland annat biblioteksverksamhet, kompletterande aktörer inom Arbetsförmedlingen, renhållning/hushållsavfall och anläggningsmarknaden. I utredningen konstateras dock att vissa av de berörda områdena är svåra att avgränsa då många av företagen har annan verksamhet. Vid kartläggningen framkommer att det endast finns ett fåtal privata bibliotek med verksamhet som är offentligt finansierad och intresset minskat för att bedriva denna typ av offentligt finansierad verksamhet i privat regi. Utredningen anser mot bakgrund härav inte att området bör omfattas av meddelarskyddslagen.

Det stärkta meddelarskyddet kan i förhållande till privata arbetsgivare medföra negativa effekter bland annat i form av inskränkningar i avtalsfriheten, lojalitetsplikten och skyddet för företagshemligheter. Det är därför nödvändigt att noga avväga när behovet av stärkt meddelarskydd är så stort att de negativa effekterna måste accepteras.

Kommunens föreslagna yttrande

I det föreslagna yttrandet framgår att Nacka kommun är positiv till att fler verksamhetsområden omfattas av stärkt meddelarskydd. Kommunen har full förståelse för att det behöver ske en noga avvägning om det är lämpligt att verksamhetsområdet ska omfattas av det stärkta meddelarskyddet. Kommunen bedömer dock att det saknas en mer djupgående analys och tydliga skäl till varför det inte är lämpligt att vissa verksamhetsområden såsom renhållning/hushållsavfall, anläggningsmarknaden och biblioteksverksamhet ska omfattas av det stärkta meddelarskyddet. Som framgår i utredningen ligger det i arbetsgivarens intresse att organisera verksamheten på ett sådant sätt att det blir tydligt om en given enhet omfattas av det stärkta meddelarskyddet eller inte. På samma sätt bör det finnas möjlighet att avgränsa den delen av verksamheten inom renhållning/hushållsavfall och anläggningsmarknaden som är offentligt finansierad och därmed kan omfattas av stärkt meddelarskydd. Nacka kommun vill även framhålla att det finns ytterligare offentligt finansierad privat verksamhet som bör undersökas om det bör och kan införas ett stärkt meddelarskydd.

Ekonomiska konsekvenser

Grunden för meddelarskydd och meddelarfrihet är granskningen av det offentliga. Förstärkt meddelarskydd kan bidra till att upptäcka missförhållande och oegentligheter inom enskilda verksamheter som är finansierade genom skattemedel. Detta bedöms bidra till kontrollen av att skattemedel går till seriösa aktörer, vilket är positivt ur en ekonomisk aspekt.

Konsekvenser för barn

Förslaget om att stärkt meddelarskydd ska omfatta fler verksamheter innebär att fler privatanställda ska ges rätt att lämna uppgifter till media för publicering. Det förstärkta meddelarskyddet kommer bidra till en ökad transparens, vilket bidrar till öka kvalitén i de enskilda verksamheterna som barn berörs av.

Bilagor

1. Förslag till yttrande
2. Remisskrivelse justitiedepartementet
3. Sammanfattning: SOU 2017:41, Meddelarskyddslagen – fler verksamheter med stärkt meddelarskydd

Länk till utredningen på regeringens hemsida:

<http://www.regeringen.se/49b840/contentassets/83bd3eac7ae4416e83c336e023510240/meddelarskydd--fler-verksamheter-med-starkt-meddelarskydd-sou-2017-41.pdf>

Helena Meier
Stadsjurist
Stadsledningskontoret

Sidrah Schaidler
Kommunjurist
Juridik- och kanslienheten